

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 45, 46, 96
506, 526 IR 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 45, 46, 96, 506, 526 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) parengimą paskatino poreikis užkardyti visuomenės sveikatos, civilinės saugos srities teisės aktų, savivaldybių institucijų priimtų sprendimų nesilaikymą ir pažeidimus, daromus valstybei ar visuomenei pavojingu metu ir sąlygomis, kai paskelbta karo, nepaprastoji padėtis, mobilizacija, karantinas, ribotas karantinas, taip pat susidarius ekstremaliajai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, jei ekstremalioji situacija ar ekstremalusis įvykis kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai, atgrasyti asmenis nuo tokių pažeidimų padarymo, taip pat padidinti numatytų baudų už darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimus minimaliuosius dydžius. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 152 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“ paskelbus valstybės lygio ekstremaliąją situaciją visoje šalyje dėl naujojo koronaviruso (COVID-19) plitimo grėsmės, 2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ paskelbus trečią (visiškos parengties) civilinės saugos sistemos parengties lygį ir karantiną visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, išaiškėjo teisinio reguliavimo spragos, kuomet šiuo metu galiojančios administracinės atsakomybės už visuomenės sveikatos ir civilinės saugos pažeidimus laipsnis yra nepakankamas užtikrinti teisės aktų reikalavimų laikymąsi ekstremaliosios situacijos ir karantino metu.

Valstybinė darbo inspekcija prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2019 m. pagal ANK 96 straipsnio 3 ir 4 dalis surašė 516 administracinio nusižengimo protokolų. Dažniausiai surašomas administracinio nusižengimo protokolas su nurodymu, o skiriamos baudos dydis yra tik 40 eurų už darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimus. Taip pat pastebėtina, kad darbuotojų saugos ir sveikatos būklės rodikliai (nelaimingų atsitikimų darbe skaičius ir dažnumas) Lietuvoje jau trečius metus iš eilės nerodo gerėjimo tendencijų. Jei mirtinų ir sunkių nelaimingų atsitikimų darbe skaičiaus ir dažnumo įverčiai nuo 2017 m. išliko praktiškai nekeitę, tai lengvų nelaimingų atsitikimų darbe skaičius padidėjo 14 proc. (nuo 4065 atvejų 2017 m. iki 4623 atvejų 2019 m.). Minėtai dinamikai įtaką darė mažėjantis darbdavių, darbdavį atstovaujančių asmenų ar/ir jo įgaliotų asmenų dėmesys darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų prevencijai įgyvendinimui įmonėse. Viena iš šio reiškinio priežasčių – išskirtinai žemi skiriamų baudų minimalūs dydžiai, kurie nesudaro prielaidų paskatinti darbdavius užtikrinti tiek darbo įstatymų, tiek darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų laikymąsi įmonėse.

Įstatymo projekto tikslas – numatyti adekvačią ir proporcingą atsakomybę už visuomenės sveikatos srities teisės aktų, Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo ir kitų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, už savivaldybių tarybų sprendimų ar savivaldybių administracijų direktorių įsakymų dėl kovos su žmonių užkrečiamųjų ligų protrūkiais ir epidemijomis nevykdymą ar vykdymą ne laiku, už pareigūnų teisėtų nurodymų ar reikalavimų nevykdymą karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino metu, taip pat susidarius ekstremaliajai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, jei ekstremalioji situacija ar ekstremalusis įvykis kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai, taip pat padidinti baudų už darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės

aktų pažeidimus minimaliuosius dydžius.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius – Teisingumo ministerija. Įstatymo projektą parengė Teisingumo ministerijos Baudžiamosios justicijos grupė (vadovė Simona Mesonienė, tel. 266 2873, el. paštas simona.mesoniene@tm.lt), vyresnysis patarėjas Germanas Politika (tel. 266 2907, el. paštas germanas.politika@tm.lt) ir patarėja Sonata Gendvilaitė (tel. 266 2950, el. paštas sonata.gendvilaite@tm.lt).

3. Dabartinis teisinis įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Šiuo metu ANK 45 straipsnyje numatyta administracinė atsakomybė už visuomenės sveikatos srities Europos Sąjungos reglamentų ar sprendimų, higienos norminių aktų ar kitų visuomenės sveikatos srities teisės aktų, Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo pažeidimą užtraukia įspėjimą arba baudą asmenims nuo šešiasdešimt iki vieno šimto keturiasdešimt eurų ir baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims nuo vieno šimto keturiasdešimt iki šešių šimtų eurų (1 dalis). Tokia pati veika, padaryta pakartotinai užtraukia baudą asmenims nuo vieno šimto keturiasdešimt iki šešių šimtų eurų ir juridinių asmenų vadovams arba kitiems atsakingiems asmenims – nuo penkių šimtų penkiasdešimt iki vieno tūkstančio dviejų šimtų eurų (2 dalis). ANK 45 straipsnio 3 dalis, numatanti administracinę atsakomybę už šio straipsnio 1 dalyje numatytą administracinį nusižengimą, sukėlusį pavojų išplisti pavojingoms ar ypač pavojingoms užkrečiamosioms ligoms, užtraukia baudą asmenims nuo trijų šimtų iki penkių šimtų šešiasdešimt eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo vieno tūkstančio keturių šimtų iki trijų tūkstančių eurų.

ANK 46 straipsnyje numatyta administracinė atsakomybė už savivaldybių tarybų sprendimų ar savivaldybių administracijų direktorių įsakymų dėl kovos su žmonių užkrečiamųjų ligų protrūkiais ir epidemijomis nevykdymą ar vykdymą ne laiku, kas užtraukia baudą asmenims nuo trisdešimt iki devyniasdešimt eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo vieno šimto keturiasdešimt iki trijų šimtų eurų (46 straipsnio 1 dalis). Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta administracinė atsakomybė už šias veikas, padarytas pakartotinai, kas užtraukia baudą asmenims nuo aštuoniasdešimt iki vieno šimto penkiasdešimt eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo dviejų šimtų aštuoniasdešimt iki šešių šimtų eurų.

ANK 96 straipsnio 3 dalis numato administracinę atsakomybę už darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimus ir nustato baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims nuo aštuoniasdešimt iki aštuonių šimtų aštuoniasdešimt eurų. ANK 96 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad šio straipsnio 3 dalyje numatytas administracinis nusižengimas, jeigu dėl to galėjo įvykti nelaimingas atsitikimas darbe, avarija ar atsirasti kitų sunkių padarinių, užtraukia baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims nuo penkių šimtų iki dviejų tūkstančių eurų.

ANK 506 straipsnio 1 dalyje nustatyta administracinė atsakomybė už policijos pareigūno teisėto reikalavimo atvykti į policiją nevykdymą. Už šį nusižengimą numatyta bauda asmenims nuo trisdešimt iki penkiasdešimt eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo vieno šimto keturiasdešimt iki šešių šimtų eurų. ANK 506 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta administracinė atsakomybė už policijos specialiosios juostos ar kitos įvykio vietos perimetrą ribojančios užtvaros su užrašu „STOP POLICIJA“ perėjimą, pervažiavimą, nuplėšimą ar nugriovimą, kas užtraukia baudą asmenims nuo trisdešimt iki devyniasdešimt eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo vieno šimto penkiasdešimt iki aštuonių šimtų penkiasdešimt

eurų. ANK 506 straipsnio 3 dalyje nustatyta administracinė atsakomybė už tyčinį uniformuoto kario teisėto reikalavimo nevykdymą, taip pat kitokį trukdymą uniformuotam kariui įgyvendinti įstatymų jam suteiktas teises, kas užtraukia baudą asmenims nuo šešiasdešimt iki vieno šimto keturiasdešimt eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo vieno šimto keturiasdešimt iki trijų šimtų eurų. 506 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta administracinė atsakomybė už statutinio valstybės tarnautojo, karo policijos ar žvalgybos pareigūno teisėto nurodymo ar reikalavimo nevykdymą, išskyrus šio kodekso 556 straipsnyje nurodytus atvejus, kas užtraukia baudą nuo devyniasdešimt iki vieno šimto keturiasdešimt eurų.

ANK 526 straipsnis nustato administracinę atsakomybę už Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo ir kitų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų nevykdymą ar pažeidimą ir numato įspėjimą arba baudą asmenims nuo keturiolikos iki trisdešimt eurų ir įspėjimą arba baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo trisdešimt iki šešiasdešimt eurų. Šis nusižengimas, padarytas pakartotinai užtraukia baudą asmenims nuo trisdešimt iki keturiasdešimt eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo šešiasdešimt iki devyniasdešimt eurų.

Tačiau nei vienas iš šių ANK straipsnių nenumato kvalifikuotų administracinių nusižengimų sudėčių už atitinkamų nusižengimų padarymą karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino, ekstremaliosios situacijos ar ekstremaliojo įvykio metu.

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma ANK 45, 46, 506 ir 526 straipsnius papildyti naujomis dalimis, numatančiomis kvalifikuotą šiuose straipsniuose numatytų administracinių nusižengimų sudėtį už šių nusižengimų padarymą karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino, ekstremaliosios situacijos ar ekstremaliojo įvykio metu. Taip pat siūloma padidinti ANK 96 straipsnyje numatytų baudų už darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos norminių teisės aktų pažeidimus minimaliuosius dydžius. Siūloma:

1) ANK 45 straipsnį papildyti 4 dalimi, numatančia administracinę atsakomybę už visuomenės sveikatos srities Europos Sąjungos reglamentų ar sprendimų, higienos norminių aktų ar kitų visuomenės sveikatos srities teisės aktų, Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo pažeidimą, sukėlusį pavojų išplisti pavojingoms ar ypač pavojingoms užkrečiamosioms ligoms, padarytą karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino metu, taip pat susidarius ekstremaliajai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, jei ekstremalioji situacija ar ekstremalusis įvykis kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai. Siūloma nustatyti baudą asmenims nuo penkių šimtų iki vieno tūkstančio penkių šimtų eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo vieno tūkstančio penkių šimtų iki šešių tūkstančių eurų.

2) ANK 46 straipsnį papildyti 3 dalimi, numatančia administracinę atsakomybę už savivaldybių tarybų sprendimų ar savivaldybių administracijų direktorių įsakymų dėl kovos su žmonių užkrečiamųjų ligų protrūkiais ir epidemijomis nevykdymą ar vykdymą ne laiku, padarytą karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino metu, taip pat susidarius ekstremaliajai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, jei ekstremalioji situacija ar ekstremalusis įvykis kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai. Siūloma nustatyti baudą asmenims nuo dviejų šimtų penkiandešimt iki aštuonių šimtų eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo aštuonių šimtų eurų iki vieno tūkstančio penkių šimtų eurų.

3) ANK 506 straipsnį papildyti 4¹ dalimi, numatančia administracinę atsakomybę už šio

straipsnio 1–4 dalyse nurodytų veikų padarymą karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino metu, taip pat susidarius ekstremaliajai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, jei ekstremalioji situacija ar ekstremalusis įvykis kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai, ekstremaliosios situacijos ar ekstremaliojo įvykio metu. Siūloma nustatyti baudą asmenims nuo dviejų šimtų iki penkių šimtų eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo penkių šimtų eurų iki vieno tūkstančio penkių šimtų eurų.

4) ANK 526 straipsnį papildyti 3 dalimi, numatančia administracinę atsakomybę už Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo ir kitų civilinę saugą reglamentuojančių teisės aktų nevykdymą ar pažeidimą, padarytą karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino metu, taip pat susidarius ekstremaliajai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, jei ekstremalioji situacija ar ekstremalusis įvykis kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai. Siūloma nustatyti baudą asmenims nuo penkių šimtų iki vieno tūkstančio penkių šimtų eurų ir juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo vieno tūkstančio penkių šimtų iki šešių tūkstančių eurų.

Siūlomas teisinis reguliavimas yra adekvatus karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino metu, taip pat susidarius ekstremaliajai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, jei ekstremalioji situacija ar ekstremalusis įvykis kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai, daromiems teisės pažeidimams ir užtikrintų visuomenės sveikatos, civilinės saugos teisės aktų, savivaldybių institucijų priimtų sprendimų laikymąsi karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino, ekstremaliosios situacijos ar ekstremaliojo įvykio metu, atgrasytų asmenis nuo pakartotinių pažeidimų ir turėtų bendrą prevencinį poveikį. Administracinių nusižengimų teiseną pradėtų, tyrimą atliktų ir protokolus surašytų, be kita ko, ir policijos, karo policijos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos ir Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos pareigūnai.

5) ANK 96 straipsnio 3 dalyje numatytos minimalios baudos dydį padidinti 3 kartus – nuo aštuoniasdešimt eurų iki dviejų šimtų keturiasdešimt eurų, o 4 dalyje numatytos minimalios baudos dydį padidinti du kartus – nuo penkių šimtų eurų iki tūkstančio eurų.

Siūlomi didesni skiriamų baudų minimalūs dydžiai leis užtikrinti geresnį darbo įstatymų, darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų laikymąsi įmonėse. Tai ypač aktualu šiuo laikotarpiu siekiant užtikrinti, kad darbdaviai tinkamai naudotųsi darbo įstatymais jiems suteiktomis teisėmis ir tinkamai vykdytų darbo įstatymais numatytas pareigas, ypač susijusias su prastovos paskelbimu Lietuvos Respublikos Vyriausybei paskelbus ekstremaliąją situaciją ir karantiną.

6) Karo, nepaprastosios padėties, mobilizacijos, karantino, riboto karantino metu, taip pat susidarius ekstremaliajai situacijai ar ekstremaliajam įvykiui, jei ekstremalioji situacija ar ekstremalusis įvykis kelia pavojų žmonių gyvybei ar sveikatai, policijos pareigūno teisėto reikalavimo atvykti į policiją nevykdymas, policijos specialiosios juostos kirtimas, pašalinimas, tyčinis uniformuoto kario teisėto reikalavimo nevykdymas ar trukdymas uniformuotam kariui įgyvendinti įstatymų jam suteiktas teises, statutinio valstybės tarnautojo, karo policijos ar žvalgybos pareigūno teisėto nurodymo ar reikalavimo nevykdymas laikytinas pavojingesneis nusižengimais, dėl ko ANK 506 straipsnio 4¹ dalyje siūloma griežtesnė administracinė atsakomybė. Esant ekstremaliai situacijai, o taip pat ir kitais nurodytais ypatingais atvejais pareigūnai dirba kitokiu režimu ir turėdami ribotus pajėgumus, kuriuos orientuoja į žmonių saugumo užtikrinimą ir grėsmių dėl ekstremalios situacijos, karantino ir kt. šalinimą, todėl sudėtingiau galėtų sureaguoti į, pvz., viešosios tvarkos pažeidimą, kuriame pažeidėjai nevykdo policijos pareigūnų reikalavimų nutraukti neteisėtus veiksmus. Pareigūnai turėtų vykti iš kitų įtemptų vietų, kad užtikrintų tvarką, ten kur nepaklūstama pareigūnams. Todėl, tikėtina, didesnės baudos, galėtų atgrasyti nuo nusižengimo, o tie, kurie visgi padarytų ANK 506

straipsnio 1–4 dalyse nustatytus administracinius nusižengimus, būtų baudžiami griežčiau nei padarę analogiškus nusižengimus įprastomis pareigūnų veiklos sąlygomis. Administracinių nusižengimų teiseną pradėtų, tyrimą atliktų ir protokolus už ANK 506 straipsnio 4¹ dalyje numatomą administracinį nusižengimą surašytų tie patys pareigūnai, kurie tiria ANK 506 straipsnio 1–4 dalyse nustatytus administracinius nusižengimus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatoma, kad Įstatymų projektai neturės neigiamų pasekmių.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo priėmimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą įstatymo projektą

Siekiant į teisinę sistemą inkorporuoti priimtą įstatymo projektą, galiojančių įstatymų keisti ar jų panaikinti arba priimti naujų nebūtina.

9. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimams ir bendrinės lietuvių kalbos normoms, sąvokų ir terminų įvertinimas

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte vartojamos naujos sąvokos suderintos su Valstybine lietuvių kalbos komisija.

10. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Priėmus įstatymą, priimti įgyvendinamųjų teisės aktų nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės fondų lėšų įstatymo įgyvendinimas nereikalauja.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Dėl įstatymo projekto specialistų vertinimų, rekomendacijų ar išvadų negauta.

14. Reikšminiai šio įstatymo projekto žodžiai

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „*ekstremali situacija*“, „*karantinas*“, „*karo padėtis*“, „*nepaprastoji padėtis*“, „*ekstremalus įvykis*“, „*užkrečiamosios ligos*“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Dėl šalyje paskelbtos ekstremalios situacijos ir karantino įstatymo projektą prašome svarstyti ypatingos skubos tvarka.
